
Per 1 januari 2019

MELDCODE KINDERMISHANDELING AANGEPAST

Sinds 2013 zijn scholen verplicht om de zogenaamde Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling te hanteren bij het signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze meldcode is in 2018 aangepast. Per 1 januari 2019 zijn beroepskrachten verplicht de vernieuwde meldcode te hanteren.

Volgens onderzoek is in Nederland ruim 3 procent van de kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling¹. Ook blijkt dat professionals signalen van geweld en mishandeling niet altijd herkennen of dat ze niet weten wat ze ermee moeten doen. Daarom is de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ingevoerd. Deze meldcode geldt voor mensen die werkzaam zijn in de sectoren gezondheidszorg, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, justitie en onderwijs. Aan de hand van de meldcode moeten professionals vermoedens van ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis melden, zodat onveilige situaties in beeld komen. Schoolbesturen zijn verplicht de meldcode te implementeren en onderwijsprofessionals moeten de meldcode gebruiken. De inspectie houdt toezicht op de naleving hiervan. De verplichting de meldcode te gebruiken houdt in dat onderwijsprofessionals de stappen van de meldcode doorlopen bij vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling en bepalen of zij een melding doen bij Veilig Thuis. Vermoeden zij dat de situatie ernstig is, er is dan sprake van acute of structurele onveiligheid, dan zijn ze verplicht dit te melden. De vernieuwde meldcode die dit jaar is ingegaan, is er mede op gericht te helpen bij het bepalen of de situatie inderdaad ernstig is.

VERPLICHTE ONDERDELEN

Net als de oude meldcode bevat ook de vernieuwde versie vijf verplichte stappen, echter de stappen 4 en 5 zijn gewijzigd. Ook is aan deze twee stappen een verplicht te hantieren afwegingskader toegevoegd. Hierin staan vijf vragen die de professional helpen te bepalen of een melding bij Veilig Thuis aan de orde is. Voor elke sector is een eigen afwegingskader opgesteld. De stappen van de meldcode zijn:

1. Signalen in kaart brengen.
2. Overleggen met een collega en eventueel Veilig Thuis raadplegen.

3. Gesprek voeren met de cliënt.
4. Het wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling.
5. Het nemen van twee beslissingen:
 - Is melden noodzakelijk?
 - Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Omdat het verplicht is met een collega te overleggen, doen schoolbesturen er goed aan een zogenoemde aandachtsfunctionaris aan te stellen die over specifieke deskundigheid beschikt.

Het verplichte afwegingskader behorende bij de vragen 4 en 5 voor onderwijsprofessionals is te raadplegen in de 'Toolkit meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'².

MELDING BIJ VEILIG THUIS ONRECHTMATIG?

Een melding bij Veilig Thuis kan ingrijpende gevolgen hebben voor het gezin waarop de melding betrekking heeft. De vraag of de melder terecht Veilig Thuis heeft ingeseind, is dan ook herhaaldelijk inzet geweest van een gerechtelijke procedure of een klacht bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs. Eén van die gevallen was de zaak uit 2012 waarin een kindertherapeute een AMK-melding (het AMK is de voorloper van het huidige Veilig Thuis) deed over een jongen van 11 jaar met aanhoudende problemen met broekpoepen zonder medische oorzaak, die in de therapie aangeeft het thuis niet leuk te vinden³. In deze zaak overweegt de rechtbank Amsterdam dat het recht van het kind op bescherming van zijn lichamelijke en geestelijke integriteit prevaleert boven de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van hen die bij het onderzoek betrokken zijn. Dit geldt, aldus de Rechtbank, ook als de vermoedens omtrent de kindermishandeling onjuist blijken. De rechtbank overweegt vervolgens dat voor zowel particuliere als professionele melders geldt dat het opzettelijk doen van een valse AMK-melding onrechtmatig is. Een professional moet verder bij de melding de zorgvuldigheid in acht nemen die van een redelijk

MR. BAS VORSTERMANS

is advocaat bij Cascade advocaten,
b.vorstermans@cascadeadvocaten.nl.

handelend en redelijk bekwaam professional' mag worden verwacht. Dat is in beginsel het geval als de toepasselijke meldcode correct is gevolgd. In het geval van de kindervertherapeute oordeelde de rechtbank dat zij geen andere mogelijkheid meer had dan het doen van een AMK-melding, toen de moeder een afspraak plots had afgezegd en de therapie had beëindigd, nadat de kindervertherapeute aan de moeder had medegedeeld dat zij een vermoeden van kindermishandeling had. Hierdoor had de kindervertherapeute geen toezicht meer op de situatie en was het geoorloofd dat zij de AMK-melding deed, zelfs als ze de signalen voor kindermishandeling op dat moment (nog) onvoldoende had onderzocht.

Ook in 2018 was de Veilig Thuis melding inzet van verschillende rechtszaken. De rechtbank Rotterdam moest oordelen over de vraag of de Veilig Thuis melding van een medewerker van de gemeente Rotterdam onrechtmatig was, nadat eerder de Kinderombudsman had geoordeeld dat 'Duidelijk is dat van kindermishandeling of huiselijk geweld in het geval van mevrouw [eiseres] geen sprake is geweest. Zowel het wijkteam de heer V. als mevrouw R. zijn hier duidelijk over. Indien de heer V. de stappen van de meldcode van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond zorgvuldig had gevolgd was hij niet gekomen tot het doen van een melding. Het "gebruiken" van een melding bij Veilig Thuis om een impasse in de jeugdhulpverlening te doorbreken, is naar het oordeel van de Kinderombudsman niet passend. Juist vanwege de grote gevolgen van een dergelijke melding, moet hier met uiterste zorgvuldigheid mee om worden gegaan.' De rechtbank herhaalde de overwegingen van de rechtbank Amsterdam uit 2012 en voegde eraan toe dat de belangen van het kind worden gewaarborgd door op een dergelijke laagdrempelige manier eventuele misstanden aan het licht te kunnen brengen. Elke drempel die de meldingsbereidheid vermindert, staat de effectiviteit van de bescherming van het kind tegen eventuele mishandeling in de weg. De rechtbank deelde de opvatting van de Kinderombudsman niet en oordeelde dat de gemeente de eigen meldcode heeft doorlopen en dat ze door het doen van de melding bij Veilig Thuis niet onrechtmatig heeft gehandeld⁴.

DOEN VAN MELDING AFDWINGBAAR?

Een andere kwestie waarover de rechter zich in 2018 moest uitlaten, was de zaak waarin een vader van een 4,5 jarig jongetje vorderde dat de school een melding bij Veilig Thuis zou doen naar aanleiding van een incident op de school zelf (een andere kleuter had zijn vinger in de anus van het jongetje gestoken). Het Gerechtshof stelde vast dat de school handelde conform de Meldcode Kindermishandeling – de school had na consultatie van externe deskundigen ook contact gehad met Veilig Thuis. Omdat de school geen andere zorgelijke signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling had ontvangen betreffende (het gezin van) de andere kleuter en het gemelde incident niet met eigen ogen had gezien, was er geen reden een Veilig Thuis melding te doen voor onderzoek naar (de gezinssituatie van) het jongetje. De school had dus juist gehandeld⁵.

CONCLUSIE

De meldcode biedt houvast bij de vraag of bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld een melding moet worden gedaan bij Veilig Thuis. Wanneer onderwijsprofessionals deze meldcode volgen, gaan ze zorgvuldig om met het recht van het kind op bescherming van zijn lichamelijke en geestelijke integriteit. Bovendien kan de school een achteraf onterecht gebleken melding niet worden tegengeworpen als de onderwijsprofessional de meldcode heeft gevolgd en evenmin kan haar verweten worden dat er géén melding bij Veilig Thuis is gedaan. Documenteer alle genomen stappen uit de meldcode goed, zodat u waar nodig kunt verantwoorden hoe de professional heeft besloten om wel/niet een melding te doen. *BSM*

Noten

- 1 Kerncijfers 2010 Nederlands Jeugd Instituut
- 2 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/documenten/publicaties/2018/07/01/toolkit-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>
- 3 Rechtbank Amsterdam 13 juni 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BX1494
- 4 Rechtbank Rotterdam 7 september 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:7650
- 5 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 7 augustus 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:7127.